

MÉDIA A MY

aneb... jak se nezbláznit z médií.

Média jsou dnes neodmyslitelnou součástí života každého z nás. Nabízejí nám informace, díky kterým jsme takřkajíc vždy v "obrazu". Některé z těchto informací potřebujeme k životu, některé k tomu, abychom věděli o čem je řeč na autobusové zastávce či ve třídě. Ale umíme tyto informace rozlišit?

CO JSOU TO MÉDIA?

Médiiem jsem já, ty, tvůj kámoš, kniha, noviny, rádio, sociální sítě,...

Co mají všechna média společného?

Podávají informace. Ale rozdíl mezi televizí a například tebou je, že televize umí informace podat přímo velké skupině diváků - mase, čili je masové médium. Ty najednou možná třiceti spolužákům, pokud budeš hovořit před celou třídou, čili nejsi masové médium, ale médium ano.

K ČEMU SLOUŽÍ MÉDIA?

Média plní vícero důležitých funkcí, které jsou více či méně známé:

informační funkce	- dává nám možnost získat důležité informace z různých oblastí života, či nahlédnout do vzdálených zemí bez toho, abychom opustili pohodlí domova,
zábavná funkce	- poskytuje nám odpočinek, zábavu a rozptýlení,
kulturní funkce	- média ovlivňují projevy kultury naší společnosti protože mají možnost nabídnout stejné poselství velkému množství příjemců. Například papežské slavnostní poselství, přenos z olympijských her či například přenos z Music awards vysílají televize po celém světě,
sociální funkce	- média nás socializují a ovlivňují, což v podstatě znamená, že nám říkají jak se správně chovat abychom zapadli do společnosti,
politická funkce	- málokdo z nás má možnost být přítomný při řešení politických témat a sledovat politické dění osobně. O politických událostech a tématech nás informují média.

PODLE ČEHO MŮŽEME MÉDIA ROZLIŠOVAT?

PODLE DRUHU

- tisková (printová) elektronická (audiovizuální) a nová média
Tisková média jsou knihy, časopisy. Za elektronická považujeme film, rozhlas a televizi. Mezi nová média zařazujeme internet či multimédia, čili ta, která kombinují text, zvuk, grafiku, animaci anebo video.

PODLE PŮSOBNÍ

- národní, regionální a lokální média.
Národní média mají pokrytí na celém území České republiky, tedy vysílají na většině území naší země. Patří k nim i deníky, které můžeme najít ve většině novinových stánek v celé republice. Národním médiem však není například týdeník, který pravidelně vychází ve dvou krajích. Týdeník, který koupíte se stejným názvem ve vícero městech, ale vždy s jiným obsahem neboť je zaměřený na jednotlivé regiony.
K regionální médiím můžeme zařadit deník, týdeník, rádio nebo televizi z tvého kraje či okresu.
Lokální (místní) média přináší informace v rámci obce, města nebo instituce. Lokálním médiem může být například i školní časopis nebo rozhlas.

PODLE VLASTNICTVÍ

- veřejnoprávní (státní) a soukromá média.
Státní média jsou financována z poplatků od občanů, které nazýváme koncesionářské, ze státních dotací a zčásti i z reklamy.
Soukromá média vysílají z příjmů za prodej reklamy a vliv na jejich obsah má především vlastník nebo majitel média. Čas, který strávíme sledováním televize nebo čtením novin má pro média cenu zlata. Čím více diváků, čtenářů a posluchačů média získají pro ty, kteří za reklamu platí, tím jsou jejich zisky větší. Ale všechna státní a soukromá média se musí řídit zákonem. Například televize nemohou vysílat reklamy na tabákové výrobky a mají omezený vysílací čas pro reklamy na určité produkty, například alkohol.
Povinnosti vydavatelů novin zase určuje tiskový zákon.

PODLE ZAMĚŘENÍ

- seriózní a bulvární média.

Seriózní se snaží plnit všechny výše uvedené funkce médií. Nazýváme je též názorotvornými médii jelikož nám poskytují užitečné informace, které mají přímý vliv na náš život (týkají se přímo nás), například změna chřipkových prázdnin.

Z bulvárních médií se dozvídáme velké množství informací, které se stávají hlavním tématem různých neformálních diskuzí, například ve škole, mezi přáteli či na sociálních sítích. Když se však nad obsahem bulvárních zpráv trochu zamyslíme, zjistíme, že mnohé z nich k běžnému životu vůbec nepotřebujeme. Zprávy z bulvárních médií bychom měli vždy brát s jistou rezervou a uvědomit si, že ne všechno, co se v nich objeví, musí být i pravdivé. Víc než na fakta se soustřeďují na naše emoce, chtějí nás svými zprávami šokovat. Proto je důležité rozlišovat užitečné informace od neužitečných.

JAKÉ HLAVNÍ PROBLÉMY VZNIKAJÍ PŘI KONTAKTU S MÉDII?

PŘÍLIŠ MNOHO INFORMACÍ

Jelikož většinu informací z médií přijímáme více méně automaticky a pasivně, příliš se nad nimi nezamýšlíme. Informační přesycenost můžeš omezit tím, že se zaměříš jen na informace, které jsou pro tebe důležité, zvolíš si konkrétní relace či tematicky zaměřené druhy časopisů.

Ovšem, aby jsi se vyhnul jednostrannému smýšlení je dobré, když v konkrétní oblasti sleduješ víc médií a ověříš si pravdivost informací. Například když dospělí čtou dva deníky najednou, tak mohou vidět rozdíly nějaké informace a utvořit si o ní vlastní názor.

KLAMNÝ DOJEM INFORMOVANOSTI

Kultura moderní doby nám nabízí množství informací, které v nás navozují dojem, že známe všechno, co bychom vědět měli. Velké množství zpráv však ještě neznamená jejich pestrost a pravdivost.

Proto je velmi důležité, aby jsi automaticky nevnímal jako pravdivé jen ty zprávy, které ti média každý den nabízejí. Snaž se aktivně vyhledávat také informace, které chceš vědět ty. Pokud tě nějaká informace zaujme, je dobré, když jí slyšíš z více zdrojů anebo si o ní promluvíš s někým ve svém okolí.

NEKONTROLOVANOST MÉDIÍ

V minulosti si člověk sám vybíral média, ze kterých chtěl získávat informace nebo při kterých se chtěl zabavit. Musel například zajít do knihovny nebo do kina. Elektronická média však tento stav změnila. Pokud posloucháme rozhlas nebo se díváme na televizi v nějaké místnosti, každý, kdo se tam bude nacházet, bude vystaven přijímání mediálních obsahů ať už chce nebo nechce. A když se díváme na film v komerční televizi, jsme přerušováni reklamou, která nás mnohokrát obtěžuje.

MOHOU BÝT PRO NÁS MÉDIA NEBEZPEČNÁ?

Je dokázané, že média, tedy obsahy, které tvoří, s sebou přinášejí i rizika. Dlouhé vysedávání před televizorem anebo počítačem může negativně působit na naše zdraví (vývoj mozku, obezita) nebo zapříčinit zvýšenou agresivitu, užívání drog, alkoholismus a špatné školní výsledky.

Naštěstí v posledních letech vznikají také i relace vytvářené dětmi a mladými lidmi s cílem informovat o sobě a o různých aktivitách a oblastech života. Například veřejnoprávní Česká televize vysílá mnoho relací pro děti jak na plnoformátových programech ČT 1 a ČT 2, tak nově i na speciálním dětském televizním programu Děčko. Jde o programy, které svojí délkou a obsahem nemají nepříznivý vliv a jsou vhodné ke sledování.

Všeobecně platí, že čím máš menší zkušenost s danou tematikou a méně znalostí, tím víc tě média mohou ovlivnit. Často se setkáváme s reality show či různými seriály, například z lékařského prostředí, které však neodpovídají skutečnosti.

Proto pokud tě něco zaujme a máš dojem, že by to mohla být pravda ale nerozumíš tomu, zkus si o tom pohovořit s někým, kdo se v dané problematice skutečně vyzná.

CO JE TO MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST?

Mediální gramotnost jsou poznatky a vědomosti, které máme o médiích. Je to způsob, jakým chápeme obsahy, které sledujeme v televizi, posloucháme v rádiu a čteme v novinách. Téměř každý člověk je mediálně gramotný. To znamená, že dokáže sledovat média a zacházet s nimi, získávat z nich informace a nechat se jimi zabavovat. Avšak ne vždy je lehké vybrat si z médií ty správné obsahy, citlivě rozlišovat mezi vlastními potřebami a zájmy vlastníků médií. Proto je pro nás mediální výchova důležitým prvkem vedoucím k rozumnému využívání médií.

CO JE MEDIÁLNÍ VÝCHOVA A PROČ JE POTŘEBNÁ?

Mediální výchova je jedním z průřezových témat Rámcových vzdělávacích programů. Prezentuje v nich okruhy aktuálních problémů současného světa a stává se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Ve svém obsahu je zaměřena na rozvoj elementárních poznatků a dovedností týkajících se mediální komunikace a práce s médii.

Ty totiž využíváme takřka každý den, ale často nerozumně. Pro mnohé jsou média jen nástrojem oddechu či zábavy. Některé děti se dívají na televizi nebo poslouchají rádio proto, že jsou doma sami a je jim smutno. Jsou však i takoví, kteří mají zbytečně zapnutý televizor, současně hrají počítačové hry a mezi tím ještě telefonují se známými, což snižuje skutečný užitek z médií.

Hlavním cílem mediální výchovy je proto naučit lidi využívat média rozumným způsobem tak, aby byla pro nás přínosná a ne škodlivá.

KDE SE UČÍ MEDIÁLNÍ VÝCHOVA?

Mediální výchova je povinnou součástí základního vzdělávání.

Do vzdělávání v České republice byl na základě zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, zaveden systém více úrovní tvorby vzdělávacích programů. Na státní úrovni jsou zpracovávány rámcové vzdělávací programy (RVP) pro jednotlivé obory vzdělání. Tyto programové dokumenty konkretizují obecné cíle vzdělávání, specifikují klíčové kompetence důležité pro rozvoj osobnosti žáků, vymezují věcné oblasti vzdělávání a jejich obsahy. Charakterizují očekávané výsledky vzdělávání a stanovují rámce a pravidla pro tvorbu školních vzdělávacích programů, včetně učebních plánů. Školní vzdělávací programy si vytvářejí jednotlivé školy. Výuku mediální výchovy zahájily základní školy od 1. září 2007, všechny školy, které mají v rejstříku škol obor vzdělání základní škola speciální od 1. září 2010, Gymnázia od 1. září 2009 a postupně od roku 2007 i školská zařízení poskytující střední odborné vzdělávání. Více informací Národní ústav pro vzdělávání - <http://nuv.cz>

CO VŠECHNO BYCHOM MĚLI VĚDĚT O MÉDIÍCH?

Média představují velmi významný zdroj zkušeností, prožitků a poznatků pro stále větší okruh příjemců. Stávají se důležitým socializačním faktorem, mají výrazný vliv na chování jedince a společnosti, na utváření životního stylu a na kvalitu života vůbec. Přitom sdělení, jež jsou médiím nabízena, mají nestejný charakter, vyznačují se svébytným vztahem k přírodní i sociální realitě a jsou vytvářeny s různými (namnoze nepřiznanými, a tedy potenciálně manipulativními) záměry. Správné vyhodnocení těchto sdělení z hlediska záměru jejich vzniku (informovat, přesvědčit, manipulovat, pobavit) a z hlediska jejich vztahu k realitě (věcná správnost, logická argumentační stavba, hodnotová platnost) vyžaduje značnou průpravu.

Je toho hodně, co se průřezově vyučuje v jednotlivých vzdělávacích oblastech školních vzdělávacích programů na dané téma. Blízkou vazbu má mediální výchova především ke vzdělávací oblasti Člověk a společnost tím, že média, jako sociální instituce, se podílejí na utváření podob a hodnot moderní doby, umožňují hledat paralely mezi minulými a současnými událostmi a porovnávat jevy a procesy v evropském i celosvětovém měřítku.

Mediální výchova je zaměřena na systematické vytváření kritického odstupu od medializovaných sdělení a na schopnost interpretovat mediální sdělení z hlediska jeho informační kvality (zpravodajství z hlediska významu a věrohodnosti zprávy a události, reklamu z hlediska účelnosti nabízených informací apod.).

JAK BYCHOM MĚLI SPRÁVNĚ VYUŽÍVAT MÉDIA?

1. vyslechni si názor rodičů a dospělých, protože mají přehled o tom, co by pro tebe mohlo být vhodné a co ne.
2. Snaž se omezit sledování televizních programů nebo čtení populárních časopisů. Pokud trávíš příliš mnoho času při televizi či bulvárních časopisech a cítíš příznaky závislosti, vyzkoušej "mediální dietu".
3. Když sleduješ televizor, posloucháš rádio nebo čteš časopisy, zaměřuj se na relace a rubriky pro mládež.
4. Nebuď jako nevědomá ovce! Ne vše, co najdeš na internetu a uvidíš v televizi nebo v časopisech musí být skutečně pravda.
5. Informace si ověřuj z vícero zdrojů.

Vydáno tiskem s laskavým souhlasem a podporou ZIPCEM SR. Vše, co chceš vědět o životopise; návod jako z kuchařky - co do životopisu uvést, co ne; rady pro absolventy škol...
Skládačka, 8 stran

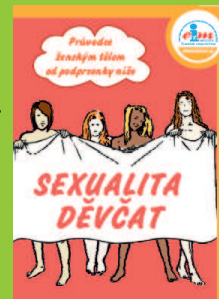

Vydáno tiskem s laskavým souhlasem a podporou ZIPCEM SR. Vše, co chceš vědět - základní osnovy; návod jako z kuchařky - dobré rady...
Skládačka, 8 stran

Vydáno tiskem s laskavým souhlasem a podporou ZIPCEM SR. Puberta; erekce si dělají co chtějí...; varlata; jak se vyšetřit; kdy je nejlepší začít se sexuálním životem; jak se chránit před pohlavními nemocemi; jak používat prezervativ...; dej pozor...
Publikace, 18 stran

Vydáno tiskem s laskavým souhlasem a podporou ZIPCEM SR. Být spokojená sama se sebou; prsa; vnější pohlavní orgány; menstruační cyklus; masturbace; způsoby antikoncepce; pohlavně přenosné nemoci...; jak si být jistá, že seč nenakazím pohlavní nemocí...
Publikace, 20 stran

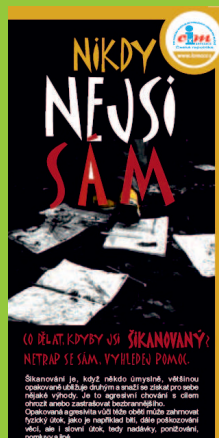

Vydáno tiskem s laskavým souhlasem a podporou ZIPCEM SR. Co je HIV?; jak se HIV infekce projevuje?; co je AIDS?; jak se přenáší HIV?; kde se můžeš dát otestovat?; postexpoziční profylaxe; jsem HIV pozitivní, co dál?...
Publikace, 16 stran.
Plakát A2

Vydáno v tiskové podobě s laskavým souhlasem a podporou ZIPCEM SR. Židé, antisemitismus, náboženský anisemitismus, rasový antisemitismus, holokaust...
Skládačka, 6 stran.

Vydáno tiskem s laskavým souhlasem a podporou ZIPCEM SR. Co dělat, pokud by jsi byl šikanovaný?; kdo šikanuje?; pokud se rozhodneš pomoci bránit...; co dělat, když jsi sám šikanovaný; jak se bránit?; pokud jsi šikanovaný - proč?; několik rad, jak se zachovat ve chvíli, když jsi ohrožen šikanováním...; šikanování je trestným činem...
Skládačka, 6 stran

Vydáno v elektronické podobě s laskavým souhlasem a podporou ZIPCEM SR. Elektronické šikanování (cyberbullying); příklady; dítě může být elektronicky šikanované, když...; dítě může elektronicky šikanovat, když...; následky šikanování; jak se bránit; co říkat dětem o kyberšikanování; jak chránit děti před kyberšikanováním; snižování rizik; co dělat, když dítě elektronicky šikanuje...
Publikace, 11 stran

Tento materiál byl vydán s laskavým souhlasem a podporou Združenia informačných a poradenských centier mladých v Slovenskej republike (ZIPCEM SR). Autor textů PhDr. Marcel LINCÉNYI, PhD.
Kopírování a další šíření je povoleno s podmínkou uvedení autora a zdroje. Kontakt: www.zipcem.sk, info@zipcem.sk

Pro potřeby členských Informačních center pro mládež vydala v roce 2013 Asociace pro podporu rozvoje informačních center pro mládež v České republice. 1.vydání, 2013. ISBN
Zlatá stezka 146, Prachovice, 383 01, tel./fax: + 420 388 424 196,
www.icmcr.cz, www.facebook.com/kdyzneviseptejse.
Zpracovalo Informační centrum pro mládež Tábor, občanské sdružení.
Tento materiál byl zpracován v elektronické podobě s podporou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR.